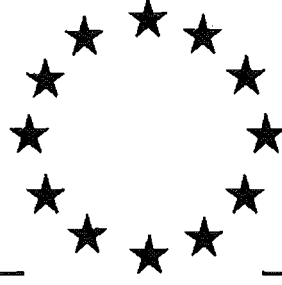

**CONSEIL DE
L'EUROPE**

**AVRUPA
KONSEYİ**

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

YAZICI- TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:48884/99)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

5 Aralık 2006

İşbu karar AİHS'nin 44§2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli bazı düzeltmelere tabi olabilir.

© T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2006. Bu gayriresmi özet çeviri Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı'na atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan ve 48884/99 başvuru no'lu davanın nedeni bu tilke vatandaşı olan Mehmet Salih Yazıcı'nın (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AIHM) 28 Mayıs 1999 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Temel İnsan Haklarını güvence altına alan 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuran AIHM önünde Diyarbakır Barosu avukatlarından R. Yalçındağ, A. Demirtaş ve S. Demirtaş tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVA KOŞULLARI

1954 doğumlu başvuran Silvan'da (Diyarbakır) ikamet etmektedir. 22 Kasım 1996 tarihinde kaybolan ve 3 Aralık 1996 tarihinde ölü bulunan Ramazan Yazıcı'nın kardeşidir.

1. Ramazan Yazıcı'nın kaybolması ve ailenin girişimi

22 Kasım 1996 tarihinde kaybolan başvuranın kardeşi olan Ramazan Yazıcı, Diyarbakır-Silvan arasında bir minibüs ile yolcu taşımacılığı yapmaktadır.

25 Kasım 1996 tarihinde, başvuran kardeşi Ramazan'ın akıbeti hakkında bilgi alabilmek için, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvuruda bulunmuştur.

27 Kasım, 2 ve 9 Aralık 1996 tarihlerinde, başvuran yeniden DGM Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvurmuştur. 22 Kasım 1996 tarihinde saat 8:30 sularında, sivil polislerin kardeşini yakalayıp, 21 DZ 490 plakalı kırmızı Şahin marka bir araca bindirdiklerini iddia etmiştir. Aynı zamanda kardeşinin hangi sebeplerden dolayı gözaltına alındığını sormuştur.

4 Aralık 1996 tarihinde başvuran, aynı gerekçelerle Diyarbakır Valiliği'ne başvurmuş ve kardeşinin akıbeti hakkında bilgi istemiştir.

17, 19 ve 24 Aralık 1996 tarihlerinde, Nevzat Yazıcı adındaki diğer kardeşi, kardeşinin akıbeti hakkında bilgi alabilmek için Olağanüstü Hal Bölge Valiliğine ve Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na başvurmuştur. Bir şahsın, gözaltında bulunduğu sırada kardeşini Emniyet Müdürlüğü Şubesi'nde gördüğünü iddia ettiğini belirtmektedir.

25 Aralık 1996 tarihinde, Nevzat Yazıcı, Siyasi İşler Şubesi polisleri aleyhine yasadışı yakalama yaptıkları gerekçesiyle şikayette bulunmuştur. Aynı gün, Cumhuriyet Savcılığı şikayeti kabul etmiştir. Nevzat Yazıcı, kardeşi Ramazan'ın sivil polislerce yakalandığını ve 21 DZ 490 plakalı bir araca bindirdiklerini iddia etmiştir.

2. Ramazan Yazıcı'nın kaybolmasına ilişkin usul işlemleri

26 Aralık 1996 tarihinde, Cumhuriyet Savcılığı, Emniyet Müdürlüğü'nden, Terörle Mücadele Şubesi'nden ve Diyarbakır Jandarma Genel Komutanlığı'ndan Ramazan'ın gözaltına alınıp alınmadığı hakkında bilgi istemiştir.

27 Aralık 1996 tarihinde, Cumhuriyet Savcılığı Nevzat Yazıcı'nın ifadesini almıştır. Nevzat Yazıcı 25 Aralık tarihli şikayetini yinelemiştir.

4 Ocak 1997 tarihinde, Jandarma Genel Komutanlığı, Ramazan'ın ne kendi şubelerinde ne de bağlı birimlerde gözaltına alındığını Cumhuriyet Savcılığı'na bildirmiştir.

8 Ocak 1997 tarihinde, Emniyet Müdürlüğü Nevzat Yazıcı'nın ifadesini almıştır. Nevzat Yazıcı, daha önceki iddialarını yinelemiş ve Hasan Demirtaş ile kardeşinin iş arkadaşlarının söylediklerinden yola çıktığını belirtmiştir. Üç kişinin silahlı olduğunu söylemediğini, bu ifadenin şikayet dilekçesini kaleme alan arzuhalcinin eklemiş olabileceğini belirtmiştir.

13 Ocak 1997 tarihinde, Hasan Demirtaş Emniyet Müdürlüğü'ne ifade vermiştir. Ramazan'ı almaya gelen üç kişi gördüğünü belirtmiştir. Bu kişilerin silahlı olduklarını ve telsizleri olduğunu söylediğini inkar etmiştir. İfadesinin altına parmak basmıştır.

14 Ocak 1997 tarihinde Emniyet Müdürlüğü, başvuranın, Seyithan Yazıcı'nın ve Mahfuz Aktarlı'nın ifadelerini almıştır. Başvuran, telsizli üç sivil polisin kardeşini almaya geldiklerini Hasan Demirtaş'tan öğrendiğini, Seyithan Yazıcı'nın aracın plaka numarasını kendisine söylediğini ve arabanın rengini ise kimin söylediğini hatırlamadığını belirtmiştir. Seyithan Yazıcı, olayın meydana geldiği gün, yanında Mahfuz Aktarlı olduğu sırada saat 9 sularında bir telefon geldiğini, telefondaki kişinin, üç sivil polisin Ramazan'ı arabayla almaya geldiğini söylediğini ifade etmiştir. Mahfuz Aktarlı, Seyithan Yazıcı ile aynı yönde ifade vermiştir.

Aynı gün Nevzat Yazıcı, ifadelerinde çelişki olduğu için tekrar Emniyet Müdürlüğü'ne çağırılmıştır. Başvuranın arabanın renginden, Mahfuz Aktarlı'nın ise telsizlerden bahsettiğini yinelemiştir. Bu kişilerin neden aksini söylediğini de bilmediğini ifade etmiştir.

Şubat 1997 tarihinde (gün belirtilmemiştir) Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü, Ramazan'ın Emniyet Müdürlüğü tarafından gözaltına alınmadığını Cumhuriyet Savcılığı'na bildirmiştir.

Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na 12 Mart 1997 tarihinde gönderilen mektupta, Nevzat Yazıcı kardeşinin ölümü ile ilgili bilgi almak istediğini yinelemiştir.

17 Mart 1997 tarihinde, Diyarbakır DGM Cumhuriyet Başsavcısı *ratione materiae* yetkisizlik kararı vererek dosyayı Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na sevk etmiştir.

Aynı gün, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, Silvan Cumhuriyet Savcılığı'ndan Nevzat Yazıcı, Hasan Demirtaş, Mahfuz Aktarlı, Mehmet Salih Yazıcı, Seyithan Yazıcı adındaki şahısları ve kaybolan Ramazan Yazıcı'yı Savcılığa getirmesini istemiştir. Aynı zamanda Bölge Ulaşım Dairesi'nden sözkonusu araba hakkında bilgi istemiştir. 5 Mayıs 1997 tarihinde isteğini yinelemiştir.

26 Mayıs 1997 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, başvuranın, Seyithan Yazıcı ve Mahfuz Aktarlı'nın ifadelerini almıştır. Bu kişiler daha önceki ifadelerini yinelemişlerdir.

12 Haziran 1997 tarihinde, Cumhuriyet Savcılığı, Silvan Cumhuriyet Savcılığı'ndan Nevzat Yazıcı ve Hasan Demirtaş'ın Savcılığa getirilmesi talebini yinelemiştir.

17 Temmuz 1997 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, Nevzat Yazıcı tarafından sunulan şikayetle ilgili olarak (dosya no:1996/2056 ve 1997/275) *ratione loci* yetkisizlik kararı vermiş ve kim tarafından işlendiği bilinmeyen cinayetlerin bu ilde gerçekleştiğini gözönüne alarak, Ramazan'ın ve diğer dört kişinin ölümüne ilişkin dosyayı Adıyaman Cumhuriyet Savcılığı'na sevk etmiştir.

22 Temmuz 1997 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, Silvan Cumhuriyet Savcılığı'ndan Hasan Demirtaş, Mehmet Salih Yazıcı ve Seyithan Yazıcı'nın Savcılığa getirilmesini istemiştir.

28 Temmuz 1997 tarihinde, Jandarma Komutanlığı, Hasan Demirtaş'ın belirtilen köyde ikamet etmediğini ve adresi hakkında bilgi alınamadığını belirten bir tutanak hazırlamıştır.

9 Ekim 1997 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, Emniyet Genel Müdürlüğü'nden Ramazan Yazıcı'nın kaybolmasına ilişkin bir soruşturma yürütmesini ve olay yerinde bulunan şahısların kimliklerini tespit etmesini istemiştir.

27 Ekim 1997 tarihinde, Mardinkapı Polis Karakolu, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'ne sözkonusu plaka numarasının kayıtlarda yer almadığını ve Melikahmet semtinde bulunan otobüs terminalinde sözkonusu kişileri tanıyan bulunmadığını belirtmiştir.

4 Kasım 1997 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, Emniyet Müdürlüğü'nden sözkonusu araç sahibi ya da aracı kullanan kişiler hakkında bilgi istemiştir.

1 Aralık 1997 tarihinde, Emniyet Müdürlüğü, sözkonusu plaka numarasının 16 Nisan 1996 tarihinden beri iptal edildiğini ve kayıtlarda yer almadığını bildirmiştir.

18 Aralık 1997 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı başvuranın ve Seyithan Yazıcı'nın Savcılığa getirilmesi yönündeki talebini yinelemiştir.

5 Şubat 1998 tarihinde, Adıyaman Cumhuriyet Savcılığı Nevzat Yazıcı tarafından yapılan şikayetle ilgili olarak (dosya no: 1998/204 ve 1998/19) *ratione loci* yetkisizlik kararı vererek, dosyayı Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na sevk etmiştir.

22 Mayıs 1998 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, Nevzat Yazıcı tarafından yapılan şikayetle ilgili olarak (dosya no: 1996/8670 ve 1998/274) *ratione loci* takipsizlik kararı vermiş ve 17 Temmuz 1997 tarihinde yetkisizlik kararı verilerek aynı Savcılığa sevk edilen dosya ile aynı olduğuna kanaat getirerek davayı Adıyaman Cumhuriyet Savcılığı'na sevk etmiştir.

5 Haziran 1998 tarihinde, Adıyaman Cumhuriyet Savcılığı Nevzat Yazıcı tarafından yapılan şikayetle ilgili olarak *ratione loci* yetkisizlik kararı vererek, davayı 5 Şubat 1998 tarihinde aynı yöndeki kararını hatırlatarak Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı'na sevk etmiştir.

27 Ağustos ve 20 Ekim 1998 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, Emniyet Müdürlüğü'nden 22 Kasım 1996 tarihinde Ramazan'ı kimlerin götürmüş olabileceği hususunda araştırmalar yapmasını istemiştir.

3. Ramazan Yazıcı'nın öldürülmesine ilişkin usul işlemleri

3 Aralık 1996 tarihinde saat 9 sularında, bir çoban Şırnak ili, İdil kazasına bağlı Sarıköy ve Mağara köyleri arasında İdil-Midyat karayolunun yakınında bir ceset bulmuştur.

Aynı gün saat 9:30 sularında jandarmalar bir köylü eşliğinde olay yerine gitmişlerdir. Olay yerinde tutulan tutanakta bir erkek cesedinin bulunduğu belirtilmiştir. Bulunan şahıs, cesedin yanında bulunan silahtan kafaya sıkılan bir tek kurşunla ölmüştür. Olay yerindeki tekerlek izleri dikkate alındığında, cesedin arabayla taşındığı belirtilmiştir. Jandarma Astsubayı olay yerini ve cesedin bulunduğu durumu gösteren detaylı bir kroki çizmiştir.

Aynı gün saat 12 sularında, Cumhuriyet Savcısı ve bir doktor olay yerine gitmiş ve sağlık muayenesi tutanağı hazırlanmıştır. Cesedin kimliğinin tespit edilmesini sağlayacak hiçbir belge bulunamadığından, değişik açıdan resimler çekilmiştir. Sağ kulağın üstünde 3 cm'lik mermi deliği tespit edilmiştir. Ağzı bantlanmış elleri ise arkadan bağlanmıştır. Ölümün sekiz ya da dokuz saat önce yani saat 4 sularında meydana gelmiş olabileceği düşünülmüştür.

Adli Tıp Doktoru, Cumhuriyet Savcılığı'nın gözlemlerini doğrulayarak, ölümün solunum ve dolaşım yetmezliğinden meydana geldiğine karar vermiştir.

Cumhuriyet Savcısı aynı zamanda, cesedin yakınlarında kan tespit edildiği ve 9 mm çapında mermi bulunduğunu belirtmiştir. Ölümün, giriş çıkış yerleri tespit edilen merminin neden olduğu solunum ve dolaşım yetmezliğinden meydana geldiği tespit edildiğinden, klasik otopsi yapılmasına gerek duymamıştır.

2 Mart 1998 tarihinde, İdil Cumhuriyet Savcısı, Diyarbakır Polis Kriminalistik Laboratuvarı Müdürlüğü'nden kimliği tespit edilemeyen cesedin yakınında bulunan merminin balistik incelemesinin yapılmasını istemiştir.

3 Mart 1998 tarihinde, balistik raporunda, 3 Aralık 1996 tarihinde, kimliği tespit edilemeyen cesedin yanında bulunan Parabellum tipi 9 mm'lik merminin, aynı gün saat 17:30 sularında, iki cesedin daha bulunduğu, Silopi (Cizre) yolunda bulunan mermi ile benzer olduğu belirtilmiştir. Sonuç olarak iki merminin aynı silaha ait olduğuna karar verilmiştir.

7 Kasım 1998 tarihinde, başvuranın avukatı Osman Baydemir, 3 Aralık 1996 tarihinde ölü bulunan iki cesedin teşhis edilmesi sırasında müvekkillerinden birisine eşlik etmek amacıyla Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'ne gitmiştir. Burada Cumhuriyet Savcısı'ndan aynı gün başka bir cesedin bulunduğunu öğrenmiştir. Osman Baydemir, cesedin bir resmini alarak İnsan Hakları Derneği'nin kayıp listesindeki kayıtlarla karşılaştırmıştır. Sonrasında, başvuran ve Ramazan Yazıcı'nın eşi, sözkonusu fotoğraftan Ramazan Yazıcı'nın kimliğini tespit etmek üzere çağırılmışlardır.

19 Kasım 1998 tarihinde avukat Osman Baydemir, Ramazan'ın cesedini almak üzere İdil mezarlığına gitmiştir. Kimliği tespit edilemeyen cesetlerin gömülmesine ilişkin kayıt bulunmadığından Ramazan'ın cesedini alamamıştır.

Aynı gün, İdil Cumhuriyet Savcısı başvuranın ve Nevzat Yazıcı'nın ifadelerini almıştır. Başvuran kardeşinin kaybolmasına ilişkin daha önceki ifadelerini yinelemiştir. Başvuran, Hasan Demirtaş adlı şahsın kardeşinin sivil giyimli üç polis tarafından arandığını,

birisinin telsizli olduğunu söylediğini, kimliğini açıklamayan diğer bir şahsın kendisini telefonla arayarak, arabanın markasını, rengini ve plaka numarasını söylediğini ifade etmiştir. Başvuran kardeşinin akıbeti hakkında bilgi almak amacıyla yetkili makamlara başvuruda bulunduğu fakat sonuç alamadığını belirtmektedir. Aynı zamanda, ifadesi alındıktan sonra Hasan Demirtaş adındaki görgü tanığını bir daha göremediğini, polislerin kendilerini tehdit ettiğini ve bu girişimlerinden vazgeçmelerini tavsiye ettiklerini iddia etmiştir.

Nevzat Yazıcı, başvuranın ifadelerini doğrulamış, ifadeleri alınan Mahfuz Aktarlı ve Hasan Demirtaş'ın görgü tanığı olduğunu açıklamıştır.

8 Ocak 1999 tarihinde, İdil Cumhuriyet Savcılığı, *ratione materiae* yetkisizlik kararı vermiştir. Ramazan'ın ölümüyle F.M ve M.M adlı şahısların ölümü arasında benzerlikler tespit etmiştir. Bu üç ceset ile ilgili olarak Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı'nda soruşturma yürütüldüğünü hatırlatmıştır. Diğer yandan, Aralık 1996 yılında Adıyaman-Hilvan, Şanlıurfa-Adıyaman yolunda cesetleri bulunan diğer kişiler de bu şekilde kaçırılmıştır. Yapılan incelemelerde ölen kişilerin kaçırıldığı, olayın faillerinin kendilerini polis olarak tanıttıkları, telsizlerinin bulunduğu ve sahte plakası olan bir araçla dolaştıkları tespit edilmiştir. Kaçırılan kişilerden birisi Emniyet Müdürlüğü binasına kadar götürülmüştür. Bu eylemler cinayetler işlemeyi amaçlayan bir çete tarafından yapılmıştır. Bu nedenle dosyayı Diyarbakır DGM Cumhuriyet Başsavcısına sevk etmiştir.

3 Şubat 1999 tarihinde, İdil Cumhuriyet Savcılığı, İdil Emniyet Müdürlüğü'nden belgeyi Diyarbakır DGM Cumhuriyet Başsavcısı'na götürmesini istemiştir.

8 Mart 1999 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı da Ramazan'ın cinayetler işleme amacı güden bir çete tarafından öldürüldüğü ve bu tür cinayetlerin DGM yetki alanında olduğu gerekçesiyle *ratione materiae* yetkisizlik kararı vermiştir. Soruşturma dosyasını Diyarbakır DGM Cumhuriyet Başsavcısına sevk etmiştir.

27 Nisan 1999 tarihinde, Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı Ramazan'ın ölümüne ilişkin iki soruşturma dosyasını birleştirmeye karar vermiştir.

5 Mayıs 1999 tarihinde, Ramazan'ın ve diğer iki kişinin aynı silahla vurulduğunu gözönüne alarak, Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nden olayın faillerini bulması için soruşturma başlatmasını ve her üç ayda bir kendisi durumdan haberdar etmesini istemiştir. Emniyet Müdürlüğü, 24 Ağustos 1999 tarihinde soruşturmanın devam ettiğini bildirmiştir.

26 Nisan 2000 tarihinde, Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı soruşturma yürütülmesine ilişkin isteğini yinelemiştir.

22 Haziran 2000 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, Ramazan'la ilgili olarak yürütülen soruşturmanın diğer iki kişiyle ilgili olarak yürütülen soruşturma ile birleştirildiğini DGM Cumhuriyet Savcısı'na bildirmiştir.

11 Temmuz 2000 tarihinde Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü, Terörle Mücadele Müdürlüğü'ne 30 Haziran 1995 tarihinde 21 DZ 490 numaralı plakanın güvenlikle ilgili nedenlerden dolayı Murat 131 markalı mavi renkli ve 21 A 0120 plakalı resmi aracın yerine sivil araç plakası olarak kendisine verildiğini belirtmiş, sözkonusu plakanın 16 Nisan 1996

tarihinde Müdürlüklerine iade edildiğini ve kayıtlardan silindiğini ifade etmiştir. 12 Şubat 1998 tarihinde bu plaka numarasının bir kişiye verildiğini açıklamıştır.

Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü 2 Ekim 2001, 3 Aralık 2003, 15 Ekim 2004 ve 25 Nisan 2005 tarihlerinde, sözkonusu cinayeti işleyenlerin bulunabilmesi amacıyla bir soruşturma yürütüldüğünü bu ilin Cumhuriyet Savcılığı'na bildirmiştir.

14 Haziran 2005 tarihinde Jandarma Komutanlığı, Ramazan'ın cesedinin bulunduğu 3 Aralık 1996 tarihinde başlatılan soruşturmayı doğrulayan bir tutanak hazırlamıştır.

HUKUK AÇISINDAN

I. AİHS'İNİN 2. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, yaşam hakkına aykırı bir şekilde yargısız infaza kurban gittiğini iddia etmekte ve AİHS'nin 2. maddesine atıfta bulunmaktadır.

Hükümet, başvuranın kardeşinin ne 22 Kasım 1996 tarihinde ne de izleyen bir tarihte güvenlik güçleri tarafından yakalandığını belirtmektedir. Soruşturma ile ilgili olarak da başvuranın, kardeşi Nevzat Yazıcı'nın ve diğer tanıkların ifadelerinin alındığını belirtmiştir. Hükümet'e göre bu ifadeler birbiriyle çelişkilidir ve tanıklardan biri olan Hasan Demirtaş, başvuranın kardeşinin üç adamla birlikte gülümseyerek gittiğini belirtmiştir. Bununla birlikte tanık, Emniyet Müdürlüğü'nde görevli polislerin fotoğrafları arasından bu üç adamı teşhis edememiştir. Üstelik soruşturma halen sürmektedir.

2. Başvuranın kardeşinin ölümü hakkında

AİHM, AİHS'nin 2. maddesinin Sözleşme'nin temel maddeleri arasında yer aldığını ve 3. madde ile birlikte Avrupa Konseyi'ni oluşturan demokratik toplumların temel değerlerinden birisi olarak benimsendiğini hatırlatır (Bkz., *Finucane-Birleşik Krallık*, no: 29178/95, *Çakıcı-Türkiye* kararları). Mahkeme ayrıca, 2. madde ile tanınan güvencenin önemini teslim ederek, yaşam hakkına ilişkin şikayetler söz konusu olduğunda bunlara büyük bir titizlik gösterilerek bir görüş oluşturulması gerektiğini belirtir (Bkz., *Tekdağ-Türkiye*, no: 27699/95, 15 Ocak 2004, ve *Ekinci-Türkiye*, no: 25625/94, 18 Temmuz 2000).

Bu amaçla AİHM, delile ilişkin "her türlü makul şüphecilik ötesinde" ilkesini benimsemektedir (Bkz. *İrlanda-Birleşik Krallık*, 18 Ocak 1978 tarihli karar). Bununla birlikte bu türden bir delilin, yeteri kadar ciddi, açık ve birbiriyle uyumlu bir dizi emarenden ya da çürütülemeyecek karinelere dayanabileceğini belirtmektedir (Bkz. *Abdurrahman Orak-Türkiye*, no: 31889/96, 14 Şubat 2002 tarihli karar). Delillerin değerlendirilmesi konusunda ise AİHM ikinci derecede bir role sahiptir ve verili bir davanın koşulları kendisini bunu yapmaya zorlamadığı sürece, olguları ele almakla yetkili olan ilk derece mahkemesinin rolünü üstlenemez (*Tahsin Acar-Türkiye* [GC], no: 26307/95, 8 Nisan 2004 tarihli karar).

Buna karşın AİHM, takdirine sunulan unsurlardan başvuranın kardeşinin 3 Aralık 1996 tarihinde İdil-Midyat karayolunun yakınında ölü olarak bulunduğu ortaya çıkmaktadır. AİHM, maktulün ölümünden önce güvenlik güçlerinin elinde bulunduğu dair hiçbir unsurun bulunmadığını not etmektedir. AİHM, başvuranın iddialarının somut unsurlara dayanmadığı ve ikna edici bir şekilde hiçbir maddi delille, tanık ifadesiyle ya da başka delil unsurları ile desteklenmediği kanaatinde dir.

Mevcut unsurlar ışığında AİHM, başvuranın kardeşinin güvenlik güçleri tarafından veya bunların işbirliğiyle öldürülmüş olduğu yönünde bir sonucun, güvenilir emarelerden çok varsayımlara ve spekülasyona dayandığı düşüncesindedir. Bu nedenlerle, Savunmacı Devlet'in başvuranın kardeşinin ölümünde bir paya sahip olduğu her türlü makul şüpheliğin ötesinde ortaya konulamamaktadır.

Sonuç olarak, AİHS'nin 2. maddesinin bu açıdan herhangi bir ihlali sözkonusu değildir.

2. Soruşturmanın yetersizliği iddiası hakkında

AİHM, AİHS'nin 2. maddesi ile öngörülen yaşam hakkının korunması yükümlülüğünün, 1. madde uyarınca "kendi yetki alanı içinde bulunan herkese bu Sözleşme'nin (...)de belirtilen hak ve özgürlükleri tanı[ması]" şeklinde Devlete düşen genel görevle birlikte, zor kullanmaya başvuranın bir kimsenin ölümüne yol açması halinde etkin bir soruşturma yürütülmesi anlamına geldiğini ve bunu şart koştuğunu hatırlatır (Bkz., *Kaya-Türkiye*, 19 Şubat 1998 tarihli karar, *McCann ve diğerleri-Birleşik Krallık*, 27 Eylül 1995 tarihli karar). Benzer soruşturma zor kullanımının ölümle sonuçlandığı ve sorumlularının ister Devlet görevlileri isterse başkaları olduğu iddia edildiği her durumda yürütülmelidir (Bkz. *Tahsin Acar* kararı). Soruşturmalar özellikle derinlemesine, tarafsız ve dikkatli bir şekilde yürütülmelidir (Bkz. *Çakıcı* kararı, ve *McCann ve diğerleri* kararı).

AİHM ayrıca, soruşturmada etkinlik asgari kriterini karşılayan incelemenin niteliği ve derecesinin, davanın koşullarına bağlı olduğunu dikkate almaktadır. Bunlar, ilgili olayların tümü temelinde ve soruşturma çalışmalarının pratik gerçekleri göz önünde bulundurularak değerlendirilir. Olayların çeşitliliğini, yalnızca soruşturmada yürütülen işlemler listesine veya basitleştirilmiş diğer kriterlere indirgemek mümkün değildir (Bkz., *Fatma Kaçar-Türkiye* kararı, no: 35838/97, 15 Temmuz 2005, *Velikova-Bulgaristan* kararı, no: 41488/98, *Tanrıkulu-Türkiye*, no: 23763/94, *Kaya* kararı, ve *Güleç-Türkiye* kararı, 27 Temmuz 1998).

Yürütülen soruşturma aynı zamanda sorumluların tespit edilip nihayetinde cezalandırılmalarını sağlayacak şekilde etkili olmalıdır (Bkz. *Oğur-Türkiye* kararı, no: 21594/93). Burada sözkonusu olan sonuca değil, araçlarla ilişkin bir yükümlülüktür. Yetkili mercilerin, olaylara ilişkin delillerin toplanabilmesi için makul olarak kendilerine açık olan tedbirleri almaları gerekmektedir (*Tanrıkulu*, ve *Salman-Türkiye*, n° 21986/93).

İvedi ve özenli olma zorunluluğu bu bağlamda zımnen mevcuttur. Özel bir durumda soruşturmanın ilerlemesini önleyen engel veya güçlüklerin olabileceğinin elbette kabul edilmesi gerekmektedir. Fakat ölümle sonuçlanan zor kullanımı üzerine yürütülen bir soruşturma sözkonusu olduğunda, yetkililerin ivedilikle cevap vermesi, halkın yasallık ilkesine uyulduğuna dair duyduğu güvenin korunması ve yasadışı faaliyetlere karışıldığı ya da göz yumulduğu yönündeki her türlü izlenimin önüne geçilmesi açısından genellikle temel önem arz etmektedir (*McKerr-Birleşik Krallık*, no: 28883/95, § 114, CEDH 2001-III).

Mevcut davada, dosyadan çeşitli illerin Cumhuriyet Savcılarının ve Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı'nın, Ramazan'ın kaybolmasından ve ölümünden haberdar oldukları andan itibaren soruşturmalar başlattıkları anlaşılmaktadır. Yetkililer, başvuranı, kardeşini ve diğer tanıkları dinlemiş, maktulün güvenlik güçleri tarafından tutulduğu ve öldürüldüğü iddialarını araştırabilmek amacıyla, Emniyet Müdürlüklerinden ve Jandarma'dan bilgi

istemişlerdir. Ayrıca başvuran ve tanıklar tarafından belirtilen plaka numarasını taşıyan aracın kime ait olduğunun tespit edilmesini talep etmişlerdir. Çeşitli illerin Emniyet Müdürlükleri'nden maktulün kaybolmasına ve ölümüne ilişkin olarak soruşturma yapmalarını düzenli olarak hatırlatmışlardır. Ayrıca, maktulün cesedinin bulunmasından sonra İdil Cumhuriyet Savcılığı bir doktor eşliğinde olay yerine gitmiş, otopsi ve tıbbi muayene yapıldığına ilişkin tutanak hazırlanmıştır. Ölüm nedeninin açık olması sebebiyle klasik otopsi yapılması gerekli görülmemiştir. Aynı şekilde, Cumhuriyet Savcılığı başvuranın ve kardeşinin ifadelerini almış ve balistik inceleme yapılmasını talep etmiştir.

Her ne kadar ilk bakışta soruşturmanın, AİHS'nin 2. maddesinden doğan zorunlulukları yerine getirdiği düşünülüyorsa da AİHM, aşağıda yer alan nedenlerden dolayı kaybolma olayına ve ölüme ilişkin olarak sivil polisler hakkında şüphelerin var olduğu konusunda yetkililerin bilgilendirilmesi sonrasında, yürütülen soruşturmanın eksiksiz ve tatmin edici olmadığı kanaatindedir.

AİHM, bir taraftan Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı ile Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı arasında, diğer taraftan ise Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı ile Adıyaman ve İdil Cumhuriyet Savcılıkları arasında ortaya çıkan yetki konusundaki anlaşmazlığın, soruşturmanın ivediliğini önemli ölçüde etkilediği kanaatindedir. Esasında en başından beri bu anlaşmazlık soruşturmanın seyrini özellikle de delil unsurların toplanması konusunda soruşturma mercilerinin çabasını etkilemiştir.

Daha sonra ise, soruşturmanın unsurları dikkate alındığında AİHM, soruşturmayı yürütmekle görevli mercilerin, olaya cinayetler işlemeyi amaçlayan bir çete üyesi olan yabancılar tarafından gerçekleştirilen bir cinayet olarak yaklaşarak, yalnızca bir açıdan olaya yaklaştıklarını tespit etmektedir. Oysa ki soruşturma kapsamında ifadeleri alınan başvuran ve diğer tanıklar, sözkonusu cinayete sivil polislerin karışmış olabileceği konusunda ısrar etmişlerdir. Ayrıca görgü tanıkların olan Hasan Demirtaş, yalnızca Emniyet Müdürlüğü polisleri tarafından dinlenmiştir. Her ne kadar aranması konusunda bir takım çabalar sarfedilmişse de Hasan Demirtaş Savcılık tarafından dinlenmemiştir. AİHM bu konunun yeterince incelediğini gösterecek hiçbir delil unsurunun bulunmadığı kanaatindedir. Bununla ilgili olarak, davanın Hükümet'e bildirilmesinden sonra Emniyet Müdürlüğü'nün 21 DZ 490 numaralı araç plakasının, 30 Haziran 1995 tarihinden 16 Nisan 1996 tarihine kadar Terörle Mücadele Müdürlüğü tarafından kullanıldığı bilgisini verdiğini gözlemlemek şaşırtıcıdır. Halbuki daha öncesinde Emniyet Müdürlüğü, bu plaka numarasının 16 Nisan 1996 tarihinde kayıtlardan silindiği bilgisini vermiştir. Üstelik balistik incelemenin yalnızca 2 Mart 1998 tarihinde, yani başvuranın kardeşinin ölümünden on beş ay sonra istendiğini ve bu belgenin ertesi gün yani 3 Mart tarihinde düzenlendiğini tespit etmektedir.

Özetle yukarıda tespit edilen eksikliklerden dolayı AİHM, ulusal merciler tarafından başvuranın kardeşinin ölümü ile ilgili olarak yürütülen soruşturmaların etkili olduğu düşünülemez.

AİHM, AİHS'nin 2. maddesi ile Savunmacı Devlet'e düşen yasal zorunlulukların yerine getirilmediğine karar vermiştir.

II. AİHS'NİN 3. VE 5. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, AİHS'nin 3. ve 5. maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmektedir.

Hükümet bu konuda görüş bildirmemektedir.

AİHM, başvuranın kardeşinin kaybolması ve ölümünde, bir Devlet görevlisinin ya da Devlet adına hareket eden bir kimsenin bir paya sahip olduğunun her türlü makul şüphenin ötesinde ortaya konulmadığını hatırlatmaktadır. Bu nedenle başvuranın şikayetlerinin olgusal dayanaktan yoksun olduğuna kanaat getirmiştir (Bkz., *O-Türkiye*, no: 28497/95, 15 Temmuz 2004 tarihli karar).

Sonuç olarak AİHS'nin 3. ve 5. maddeleri ihlal edilmemiştir.

III. AİHS'NİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, kardeşinin ölümüne ilişkin olarak etkili soruşturma yapılmadığı iddiasında bulunmakta ve güvenlik güçlerinin cezalandırılmamasını sağlayan sistemden dolayı etkili bir başvuru hakkından yoksun bıraktığını ileri sürmektedir. Başvuran AİHS'nin 13. maddesine atıfta bulunmaktadır.

Hükümet bununla ilgili olarak görüş bildirmemektedir.

AİHM, AİHS'de yer alan hak ve özgürlükler iç hukukta ne şekilde tanınmış olursa olsun, Sözleşme'nin 13. maddesinin, bu hak ve özgürlüklerden iç hukukta yararlanılmasını sağlayacak yolların varlığını güvence altına aldığını hatırlatır. Dolayısıyla Sözleşmeciler Devletler, bu hükmün kendilerine getirdiği yükümlülüklerle ne şekilde uydukları konusunda belli bir takdir payından yararlanma hakkına sahip olsalar da, sözkonusu hüküm, AİHS'ye dayalı "savunulabilir bir şikayetin" içeriğinin incelenmesini ve uygun bir telafinin sunulmasını sağlayacak bir iç hukuk yolunu zorunlu kılmaktadır. AİHS'nin 13. maddesinden doğan yükümlülüğün kapsamı, başvuranın Sözleşme uyarınca yaptığı şikayetin niteliğine bağlı olarak değişmektedir. Bununla birlikte bu maddenin gerektirdiği başvuru yolu hukuken olduğu kadar pratikte de "etkili" olmalı ve özellikle bu başvuru yolunun kullanılması, Savunmacı Devlet'in yetkili mercilerinin fiilleri tarafından haksız bir biçimde engellenmemelidir (Bkz., *Abdurrahman Orak, Kaya, Aydın-Türkiye* 25 Eylül 1997 tarihli karar, *Aksoy – Türkiye*, 18 Aralık 1996 tarihli karar).

Yaşam hakkının korunmasının arz ettiği temel önem dikkate alındığında, AİHS'nin 13. maddesi, gerektiğinde tazminat ödenmesinin yanı sıra, ölümden sorumlu olanların tespit edilmesi ve cezalandırılmasına yönelik derin ve etkili araştırmalar yapılmasını şart koşmakta ve şikayetçinin soruşturma usulüne etkin bir şekilde erişebilmesini içermektedir (*Kaya* kararı).

Mevcut davada AİHM, başvuranın kardeşinin Devlet görevlileri tarafından öldürüldüğüne dair her türlü makul şüphenin ötesinde delille kanıtlanmadığı sonucuna varmıştır. Bu durum yine de, AİHS'nin 2. maddesine dayanan şikayeti, 13. madde açısından "savunulabilir" olmaktan yoksun bırakmamaktadır (Bkz., *Fatma Kaçar* kararı, ve *Boyle ve Rice- Birleşik Krallık*, 27 Nisan 1988 tarihli karar). AİHM'nin esas hakkındaki kararı, yukarıda belirtilen nedenler dolayısıyla savunulabilir olduğu kabul edilmiş olan sözkonusu şikayetin özüne ilişkin etkili bir soruşturma yürütüme yükümlülüğünü geçersiz kılmamaktadır.

AİHM daha önceden de yetkili mercilerin başvuranın kardeşinin cinayetinin meydana geldiği koşullar hakkında etkili bir soruşturma yürütüme yükümlülüğüne sahip olduklarını

ortaya koymuştur. Yukarıda belirtilen nedenlerden ötürü Savunmacı Devlet'in, AİHS'nin 2. maddesinden kaynaklanan soruşturma yükümlülüğünün daha ötesinde şartlar taşıyan 13. maddede öngörüldüğü gibi etkili bir soruşturma yürütmüş olduğu kabul edilemez (*Kaya kararı*).

Sonuç olarak AİHS'nin 13. maddesi ihlal edilmiştir.

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Maddi tazminat

Başvuran, 577.935 Euro tutarında gelir kaybına uğradığını iddia etmektedir. Başvurana göre, Ramazan'ın dul eşi ve sekiz çocuğu, ki çocuklarından dördü ilkökula gitmektedir, kendi sorumluluğunda olacaktır. Başvuran iki bilirkişi raporuna dayanmakta ve bu raporları AİHM'ye sunmaktadır. Başvuran, öldüğü sırada minibüs şoförü olan kardeşinin otuz altı yaşında olduğunu ve ayda 2.000-2.500 Yeni Türk Lirası kazandığını belirtmektedir. Ayrıca kardeşleri ile ortaklaşa sahip olduğu araziden de gelir elde edecekti. Bu dönemde Türkiye'deki ortalama yaşam süresi dikkate alındığında, istatistiksel hesap cetvellerinden yola çıkılarak yapılan hesaplamaların sonucunda yukarıda yer alan tutar ortaya çıkmıştır.

Hükümet bu tutarın haksız ve aşırı olduğunu belirtmekte ve hesaplamada bir yanlışlık yapıldığını ifade etmektedir.

AİHM'nin yerleşik içtihatlarına göre, başvuran tarafından iddia edilen zarar ile AİHS'nin ihlali arasında açık bir nedensellik bağı olmalıdır ve bu gerektiğinde gelir kaybının tazminini içermelidir (Bkz., diğerleri arasında, *Barbera Messegue ve Jabardo-İspanya*, 13 Haziran 1994 tarihli karar). AİHM, Ramazan'ın Devlet görevlileri tarafından veya bunların işbirliğiyle öldürüldüğü yönünde bir tespitin yapılmayacağını saptamıştır. Bu koşullarda 2. maddenin ihlali tespit edilmediğinden, AİHS'nin 2. maddesinin esastan ihlali ile maktulün dul eşi ve çocuklarına sağlamış olduğu maddi gelirin kaybı arasında doğrudan bir nedensellik bağı bulunmamaktadır. Sonuç olarak AİHM başvuran tarafından talep edilen maddi tazminatın tamamını reddetmiştir (Bkz. *Çakıcı, Önen - Türkiye*, n° 22876/93, 14 Mayıs 2002, ve *Buldan-Türkiye*, no: 28298/95, 20 Nisan 2004).

B. Manevi Tazminat

Başvuran babalarının ölümüyle yetim kalan çocukları, eşi ve kendisi adına uğradıkları manevi zararın tazmini için 250.000 Euro talep etmektedir.

Hükümet talep edilen miktara karşı çıkmaktadır.

AİHM, başvurunun Ramazan'ın dul eşi ya da yetim çocukları adına yapılmadığını not etmektedir. Sonuç olarak, kendi adına dile getirdiği manevi tazminat talebini reddetmektedir (*Tahsin Acar kararı*).

Başvuranın kendisinin yaşadığı manevi zararlarla ilgili olarak AİHM, Ramazan'ın kaybolmasına ve ölümüne ilişkin olarak yetkililerin, AİHS'nin 2. ve 13. maddelerinin yüklediği zorunluluğa rağmen etkili bir soruşturma yürütmediklerini hatırlatmaktadır. AİHM, başvurana hakkaniyete uygun olarak 10.000 Euro ödenmesinin makul olduğu kanaatindedir.

C. Masraf ve Harcamalar

Başvuran, hukuki işlemler, telefon görüşmeleri, posta ve çeviri masraflarını da kapsayan 11.220 Euro talep etmektedir. Bununla ilgili olarak belgelerin bir kısmını sunmaktadır.

Hükümet, bu iddialara karşı çıkmaktadır.

AİHM, başvuranın yalnızca bir kısmını AİHS'ye dayandırabildiğini tespit etmekte ve AİHS'nin 41. maddesi uyarınca ancak gerçekten yapılan masraf ve harcamaların geri ödenebileceğini hatırlatmaktadır. İlgili kişi tarafından dile getirilen iddiaların detayları incelendiğinde, ilgiliye bütün masraflarla birlikte 4.000 Euro ödenmesine karar verilmiştir.

D. Gecikme faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. AİHS'nin 2. maddesinin esasen *ihlal edilmediğine*;
2. AİHS'nin 2. maddesinin usulen *ihlal edildiğine*;
3. AİHS'nin 3. ve 5. maddelerinin *ihlal edilmediğine*;
4. AİHS'nin 13. maddesinin *ihlal edildiğine*;
5. a) AİHS'nin 44 § 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Y.T.L.'ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümet tarafından başvurana;
 - i. manevi tazminat olarak 10.000 Euro (on bin) *ödenmesine*;
 - ii. masraf ve harcamalar için 4.000 Euro (dört bin) *ödenmesine*;
 - iii. yukarıdaki miktarların her türlü vergiden *muaf tutulmasına*;
- b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;
6. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin *reddedilmesine*;

karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3 maddesine uygun olarak 5 Aralık 2006 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.